

Posudek oponenta disertační práce Mgr. Jiřího Suchardy

“Alfonso de Valdés and the universal empire of Charles V”

předkládané v roce 2022 na Středisku ibero-amerických studií

I. Stručná charakteristika práce

Předkládaná disertační práce si klade za cíl představit otázku univerzálního impéria z pohledu humanitního autora Alfonse de Valdése, který působil na dvoře římsko-německého císaře Karla V. v první polovině 16. století. Doktorand Jiří Sucharda ve třech hlavních částech postupně vylíčil nejprve život španělského humanisty, následně se zabýval charakteristikou univerzalizmu Karla V. a v třetí části se věnoval problematice reformace z pohledu téhož učenice. Doktorand vycházel z již publikovaných a editované zdrojů. Především pak využil španělská a latinská díla Alfonse de Valdése a zároveň jeho korespondenci.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Celkově působí disertační práce Jiřího Suchardy velmi nevyváženým dojmem. Na jedné straně lze kvitovat dobrou kombinaci jazyků, které doktorand využil při svém výzkumu. O to více je škoda, že se autor rozhodl využít pouze již vydaných pramenů a nepokusil se přinést nové archivní materiály. Tento krok by potencionálně mohl obohatit předkládanou disertační práci a případně nasměřovat doktoranda ještě dalším směrem. Z pohledu jazykových kompetencí doktoranda nebyla bohužel plně využita a důkladně představena již existující odborná literatura k tématu. I když je nutné brát v potaz tíživou situaci světové vědy v průběhu Covidové pandemie, důkladná znalost daného dějinného období a všeobecný širší rozhled nejnovější odborné literatury by měl být jedním z cílů začínajícího vědce. Bohužel předkládaná disertační práce opomíjí v některých aspektech vývoj moderní španělské a anglosaské historiografie, což ubírá na celkovém dojmu hlavních částí celého díla. Jako zásadní nedostatek lze shledat zároveň používání skript pro studenty bakalářského oboru historie a zároveň absolutní opomenutí nejen všeobecných publikací. Především lehký údiv vyvolává například chybějící publikovaný výzkum italského historika Massima Firpa o Juanovi de Valdés (*Juan de Valdés and the Italian Reformation*, New York 2014), kde se autor do značné části zabývá také jeho bratrem Alfonsem, vypleněním Říma a reformací. Monografii Peera Schmidta by také čtenář hledat marně. Podobně rozporuplně lze hodnotit úroveň jazykovou a stylistickou. I když anglický jazyk působí vcelku dobrým dojmem, velmi časté barokní souvětí na pět či šest řádků a zároveň časté odbíhání od tématu velmi znesnadňuje porozumění myšlenek autora.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. *Struktura argumentace.*

Z celkového pohledu na obsah disertační práce vyplývá, že její kapitoly a podkapitoly na sebe na první pohled logicky navazují. Pokud by se doktorand držel svého záměru a zmíněné struktury, zvýšilo by to celkový dojem z jeho práce.

Ze všeobecného hlediska se autor dopouští již v úvodu několika zavádějících prohlášení, která jsou velmi subjektivní nebo se zakládají na již překonaném výzkumu.

Například:

Str. 8 „*During the spring of 1520, it was clear that the whole western Christendom is entering a new and rather tumultuous period.*“ ”

Toto tvrzení je opravdu přehnané. Byť z dnešního pohledu může jít o zajímavý mezník. Z pohledu habsburské politiky středoevropský prostor ovlivnilo mnohem více například uzavření vzájemných svazků mezi Habsburky a Jagellonci v roce 1515 nebo pozdější smrt Ludvíka Jagellonského a nástup Habsburků na český a uherský trůn. V tomto případě se spíše jednalo o rok zásadní pro Svatou říši římskou z pohledu budoucí reformace a protireformace, jejíž vývoj si těžko současník mohl vůbec představit.

str. 14 a 15 Dále lze pochopit vnímání současného dění v Evropě a určité prolnutí do disertační práce autora, avšak srovnání univerzalizmu Karla V. se současným Ruskem pod vládou Putina působí přinejmenším zvláště a podobné statě nepatří ani do úvodu vědecké práce založené na empirickém bádání.

Str. 17 „*Often dubbed as „dead“ language, Latin is sometimes viewed by some as an archaic relict of the past, which has nothing left to offer in our gloriously modern and progressive times.*“ Podobné souznění s latinou je sice chválihodné z pohledu historika, ale jedná se opět o zbytečnou esejistickou vsuvku autora, která by se v disertační práci vyskytovat v ideálním případě neměla. Mrtvý jazyk navíc znamená, že jazyk již nemá rodilé mluvčí, což u latiny plně odpovídá. Stejně tak pokulhává tvrzení, že latina zůstala od 1. století před Kristem stejná, což je opět velmi subjektivní hodnocení.

Str. 30-1 Snažit se hodnotit biografie o Karlu V. podle jejich „známosti“ nepatří do přehledu historiografie na dané téma. Naopak bych očekával od autora srovnání biografií po kvalitativní stránce, a ne pouhý jejich výčet. Stejně tak by se slušelo u zmíněných monografií doplnit celé citace v poznámkách pod čarou, které bohužel také chybí.

Str. 32 Další nesprávná argumentace založená na starém výzkumu zbytečně snižuje úroveň doktorské práce. Úpadek Španělské monarchie se bohužel stále nějakým způsobem drží v české historiografii, ale světová historiografie již desetiletí dokazuje, že se opravdu o žádný úpadek nejednalo. Z dřívějších historiků lze jmenovat například Henryho Kamena, který argumentoval, že pověstné „zlaté“ období nikdy nenastalo. Podobně španělský historik Antonio Domínguez Ortiz si uvědomoval, že na podobné konstatování nebylo v druhé polovině 20. století pokračeno dostatečně s archivním výzkumem. Z modernějších lze jmenovat především monografii Christophera Storrse, který na základě archivního výzkumu prokázal, že Španělská monarchie druhé poloviny 17. století byla po vojenské stránce silnější než kdy dříve. Využívání knih Johna Lynche, které původně publikoval v roce 1969, není ukázka přehledu současné světové historiografie o dějinách Španělské monarchie. Stejně tak doporučuji autorovi prostudovat studie zmiňovaného Christophera Storrse a španělského historika Luise Ribota o mentální způsoblosti Karla II. španělského.

Str. 32 Podobně hodnotit Španělskou monarchii jako „*first class world power*“ v průběhu vlády Karla V. a Filipa II. odporuje realitě.

2. Formální úroveň práce

Autor po formální stránce splnil nároky na podobu disertační práce. Chyby v textu a překlepy se vyskytují ojediněle. Občas se objeví špatně naformátovaná velikost poznámky pod čarou v textu, která má velikost standardního písma. Podobně až na již zmíněná barokní souvětí, lze považovat text na slušné úrovni a většinu času lze lehce pochopit autorovu argumentaci. Pokud jde však o odkazy na odbornou literaturu nebo prameny, doktorand se mnohdy dopouští chyb, když přímo necituje myšlenky jiných při zápalu své argumentace. I když se takové věci ještě dají odpustit u všeobecně známých faktů po vzoru pravidel publikovaných Umberto Ecem, zásadně bych doporučil autorovi být v budoucnu důkladnější při odkazování (viz např. s. 65). Menší výtka také směřuje k nejednotnému stylu v případě doslovných citací, kdy v některých případech se text nachází přímo v textu a někdy samostatně. Stejně bych autorovi doporučil sjednotit kurzívu. V případě doslovných citací v textu bych doporučil ji také využívat pro lepší orientaci čtenáře.

Podobně bych v budoucnu autorovi doporučoval, aby nepoužíval v anglickém jazyce formu výkladu plurál majestatikus, pokud se nejedná o kolektivní monografii. Byť se mnohdy pravidla vyvíjejí a záleží na editorovi, některé věty pro rodilého mluvčího budou působit spíše úsměvným dojmem (např. velmi častá formulace „naše práce“). Anglosaský systém sice upustil od striktního používání třetí osoby, ale stále jsou pravidla, v jakých částech se první osoba používá.

3. Práce s prameny či s materiálem

Jak již bylo zmíněno výše, autor disertační práce pracuje s již vydanými prameny. Ze všeobecného hlediska doktorand v hlavních pasážích velmi hojně využíval především prameny, které citoval, a naopak by je měl také častěji komparovat s odbornou literaturou. Především by bylo vhodné odlišit, v čem autor oproti dřívějším autorům jinak interpretuje prameny již několikrát analyzované. Zároveň lze vytknout malou kritiku prameny, která se projevila v případě jedné z mála polemik s jinými historiky. Manuelem Riverou Rodríguezem ve svém článku doložil na základě analýzy chodu raně novověké administrativy sociální postavení Alfonsa Valdése a charakterizoval jeho díla jako velmi podmíněné jeho postavení. Jelikož se jednalo o sekretáře ve službách Gattinara, Manuel Rivero Rodríguez správně vyvozuje jeho zákonitou podřízenost. Naopak doktorand by rád našel mnohem osobnější autorství Alfonsa de Valdése v jeho spisech o vypálení Říma, avšak na obou stranách chybějí další prameny. Doktorand argumentoval Valdésovým dopisem pro Erasma Rotterdamského, ve kterém se zmiňuje o přátelích, kteří ho v podstatě poprosili o napsání spisku. Logicky se nabízí otázka, jestli se nechtěl naopak Alfonso de Valdés prezentovat lépe před svým „přítelem“. Byť se jedná o dopis, se kterým mohl nebo nemusel Manuel Rivero Rodríguez pracovat, je nutné si také uvědomit osobní prezentaci pisatele dopisu. Především u pramenů osobní povahy se snadno autor dopisu prezentoval v lepším světle.

Podobně doktorand v závěru práce sice zmiňuje „konzultaci“ díla s Gattinarem po jeho vyhotovení, ale používá ji jako argument svobodného vyjádření a iniciativy Alfonse de Valdése a v tomto činu shledává pouze menší vliv. „*On the contrary, the existing evidence suggests that Valdés wrote his two 200 polemical dialogues independently and from his own initiative; in the case of *Diálogo de las cosas acaecidas en Roma*, he only approached Gattinara for advice once its manuscript was completed.*“ (s. 200)

Doktorand si neklade otázku, jestli se naopak nejednalo o schválení celého díla po jeho dokončení, které by z pohledu jeho pána dávalo větší smysl. Z hierarchického pohledu dvora Karla V. by se pod tímto činem mohla nalézt cenzura, která prokazatelně fungovala. Avšak podobné úvahy si zaslouží důkladnější analýzu a v ideálním případě nalezením nových pramenů, které by charakterizovaly mnohem podrobněji vztah Alfonsa de Valdése s Gattinarou.

4. Vlastní přínos

Největší přínos by podle doktoranda měl spočívat v charakteristice pohledu Alfosa de Valdése na univerzální vládu Karla V. jeho dílech. Z tohoto pohledu se automaticky jako hlavní část disertační práce nabízí kapitola druhá a třetí, které se zaměřuje na zmíněnou otázku. Bohužel lze konstatovat, že přínos těchto částí je jen částečný a z nároků na úroveň disertační práce je již od počátku málo ambiciózní. Především pak po komparaci s dílem a výsledky bádání italského historika Massima Firpa. Kapitoly také postrádají hlubší směřování otázek, které by překročilo komparativní charakter. I když se velmi často doktorand snaží argumentovat svůj pohled, bohužel jej mnohdy není schopen přesvědčivě prezentovat a velmi chybí také konkrétními odkazy na bibliografii a práce s ní. Autor sice charakterizoval Valdésův pohled na univerzální vládu, ale nedokázal jej dostatečně zasadit do historického kontextu, který působí velmi všeobecným dojmem. Z celkového pohledu bohužel disertační práce nepřekračuje průměrné směřování, kterému by rozhodně dopomohlo ambicióznější přístup v průběhu celé práce.

IV. Dotazy k obhajobě

U obhajoby by doktorand měl zodpovědět a v detailu porovnat historiografický vývoj studia osoby Karla V., jeho doby, a především jeho „univerzální monarchie“. Druhotně se nabízí otázka, jak na termín univerzální vlády reagovaly různí představitelé španělské scholastiky. A v neposlední řadě se nabízí otázka, jaké dosud nepublikované archivní prameny by potencionálně doktorand využil pro svůj výzkum v budoucnu při studiu Alfonsa de Valdése.

Závěr

Přes zmíněné výtky a v některých případech i hrubé nedostatky z pohledu chybějící světové historiografie disertační práci doktoranda Jiřího Suchardy ještě doporučuji k obhajobě a věřím, že v jejím průběhu mé pochybnosti dostatečně vyvrátí.

Předběžně klasifikuji předloženou disertační práci jako *prospěl*.